

УДК 657:378:004.9

ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ» ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КОСТЯНТИН БЕЗВЕРХИЙ,

канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Київський національний університет технологій та дизайну

«Молодежи следует знать, что бухгалтерский учет — одна из самых головоломных и загадочных научных дисциплин, и лишь ее бездарное преподавание и отупляющая практика превращает эту замечательную область деятельности (вернее сказать, область мышления) в скучное, лишнее очарования ремесло»¹

М. Ю. Медведев

Автором надані рекомендації щодо формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій.

Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність в частині формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій. Практичне значення отриманих результатів полягає в прикладній спрямованості теоретико-методологічних положень, рекомендацій щодо формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні», наведених у статті, використання яких підвищує рівень їх компетенції.

Ключові слова: компетенції, фахівці, облік, аудит, оподаткування, інформаційні технології.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У формуванні практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту чільне місце належить дисципліні «Облік і звітність в оподаткуванні», що на сьогодні є однією з основних профільних дисциплін для підготовки бакалаврів за фаховим спрямуванням «Облік і аудит». Важливість ґрунтовних знань з організації обліку і звітності в оподаткуванні для облікових працівників не викликає сумнівів. Адже жорсткий контроль з боку держави за правильністю обчислення, сплати і звітності щодо податків, зборів (обов'язкових платежів) (бо податкові надходження — основна складова державних доходів) спонукає господарюючих суб'єктів чітко дотримуватись вимог ведення обліку і складання звітності в оподаткуванні, встановлених податковим законодавством, а тому виникає потреба у фахівцях високого рівня як в галузі бухгалтерського обліку так і в оподаткуванні.

¹ Медведев М.Ю. Идеи и прозрения русской бухгалтерии: хрестоматия / М. Ю. Медведев. — М.: ДМК Пресс, 2012. — 200 с. — С. 3.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ. МЕТА СТАТТІ

В даний час підготовка висококваліфікованих кадрів, зокрема фахівців із спеціальності «Облік і аудит» потребує використання у навчальному процесі сучасних інформаційних технологій. Серед питань, яким дослідники приділили особливу увагу, слід виділити осмислення форм викладання облікових дисциплін. Зокрема, це Ф. Бутинець, О. Вербило, Ю. Верига, Г. Голубнича, Н. Гура, А. Добраш, В. Євдокимов, С. Івахненко, С. Калабухова, Л. Кіндрацька, С. Ковач, Б. Кудрицький, М. Левочко, Н. Малюга, І. Матієнко-Зубенко, М. Матюха, Ю. Пойда, Л. Савчук, М. Скрипник, О. Сметанко, Л. Чижевська та інші дослідники. Проте, не зменшуючи ваги попередніх результатів наукових досліджень є незаповнені ніші, які стосуються формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій.

Метою дослідження є формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дисципліна «Облік і звітність в оподаткуванні» входить до наук циклу професійної підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит».

З урахуванням досвіду провідного вітчизняного економічного ВНЗ – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», дисципліна «Облік і звітність в оподаткуванні» складається з наступних тем:

1. Система оподаткування та основні засади обліку і звітності в оподаткуванні.
2. Облік розрахунків і звітність за податком на додану вартість.
3. Облік розрахунків і звітність за податком на прибуток.
4. Облік розрахунків і звітність за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.
5. Облік розрахунків і звітність за податком на доходи фізичних осіб.
6. Облік розрахунків і звітність за іншими загальнодержавними податками.
7. Облік розрахунків і звітність за місцевими податками і зборами.
8. Облік і звітність в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, що обрали особливий спосіб оподаткування.
9. Особливості обліку розрахунків і звітності в сільськогосподарських підприємствах.
10. Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів) [1].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови (за редакцією В. Бусел) компетенція — це добра обізнаність з чим небудь або коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [2, с. 560]. Впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців бакалаврського рівня дало можливість суттєво вдосконалити організацію навчального процесу, в тому числі і щодо дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні». Це в першу чергу стосується застосування однієї з найважливіших форм начального процесу — практичних занять для студентів денної форми навчання, про що нами неодноразово наго-

лошувалось на науково-методичних конференціях. Адаже на практичних заняттях фактично з'являється чи не єдина можливість під систематичним (а не фрагментарним — як на індивідуально-консультативних заняттях) контролем викладача практично застосовувати набуті теоретичні знання шляхом опанування порядку ведення обліку з метою оподаткування та складання податкової звітності (адже за кожним податком, збором (обов'язковим платежем) згідно з чинним податковим законодавством складається окрема податкова декларація (розрахунок)).

Професійний ринок праці встановлює вимоги до кваліфікації спеціалістів, які стосуються не тільки теоретичних і практичних знань, а й їх компетенції. Завданням Вищої школи є забезпечення не тільки академічних знань, а також формування творчої креативної особистості, яка має потенціал до розвитку у динамічному середовищі [3, с. 22, 23].

Л. Кіндрацька зазначає, що першою складовою нової ідеології формування професійної освіти в Україні є процес трансформації знань викладача у знаннєві компетенції студента. Такий висновок випливає з того, що знання являють собою рухоме поєднання різних елементів — досвіду, цінностей, інформації та експертного розуміння фактів і процесів господарської діяльності, відтак знання — це феномен, що притаманний, винятково, людині [4, с. 151].

Формування практичних навичок майбутніх фахівців з обліку і аудиту досягається шляхом застосування перевіреного часом і досвідом практичного наскрізного завдання, яке сьогодні дуже часто називають комплексним тренінгом по дисципліні. Сутність такого тренінг-завдання полягає у вивченні не фрагментарних операцій підприємства, і пов'язаних з ними податків, а розробка низки господарських операцій максимально наближених до фінансово-господарської діяльності реального підприємства з виходом на податкову звітність за всіма тими податками, платником яких є запропоноване студентам підприємство [5, с. 120].

Крім того, для максимальної індивідуалізації навчального процесу базове завдання виконується за п'ятьма варіантами, що дає можливість працювати викладачеві зі студентами, використовуючи роботу у міні групах. При цьому необхідно відмітити, що ВНЗ України будуть розроблені та видані як навчальні завдання і методичні вказівки до їх виконання з дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні», так і робочий зошит, в якому такі навчальні завдання будуть виконуватись.

Проте цього недостатньо для формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту, оскільки практика ставить певні вимоги до форми подання податкової звітності. Більшість податкових декларацій платники податків (податкові агенти) подають лише в електронній формі. Особливо це стосується податкової звітності з податку з доходів фізичних осіб — Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за формою 1ДФ (надалі — *Податковий розрахунок 1ДФ*) [6], податкової декларації з податку на додану вартість [7], форму № Д 4 «Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до фіскальних органів» (надалі — *Форма № Д 4*) [8].

Вивчаючи дисципліну «Інформаційні системи і технології в обліку» студенти, як правило, вивчають

спеціалізовані програмні продукти на платформі 1С: Підприємство 8.2-8.3. конфігурація «Бухгалтерія для України» (номер релізу станом на 05.11.2015 р. — 1.2.32.2). Проте, спеціалізовані програмні продукти для формування та подання податкової звітності в даному курсі не розглядаються, а отже, набуття компетенцій з використання програмних продуктів для формування та подання податкової звітності необхідно імплементувати при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні».

Для формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при складанні податкових декларацій в навчальних цілях пропонуємо використовувати *безкоштовний програмний продукт «Податкова звітність»* (актуальна версія станом на 05.11.2015 р. — 1.31.5.2), розробником якого є Управління впровадження електронних сервісів в оподаткуванні ГУ ДФС у Черкаській області [9]. Перелік податкової звітності, які можна формувати за допомогою програмного продукту «Податкова звітність» наведено на рис. 1.

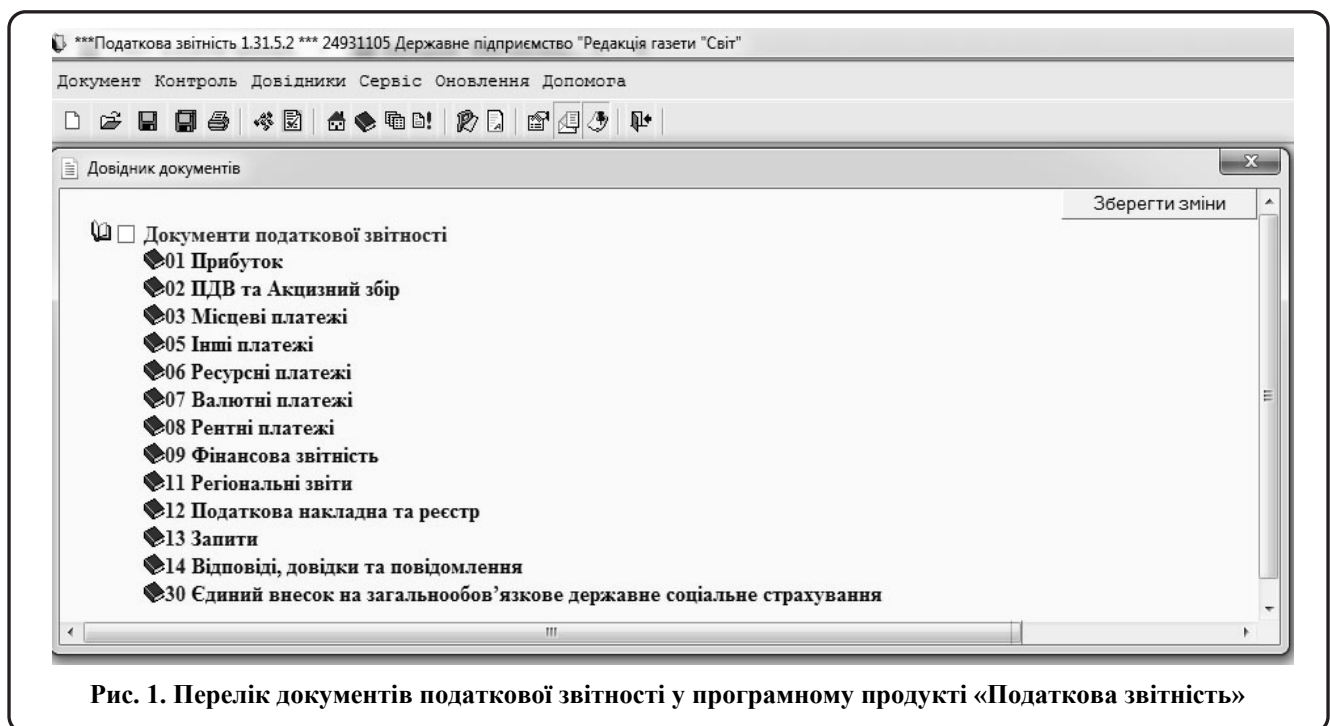

Рис. 1. Перелік документів податкової звітності у програмному продукті «Податкова звітність»

Приклад формування Розрахунку чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями за допомогою програмного продукту «Податкова звітність» наведено на рис. 2.

Також, для складання та подання Форми № Д 4 до територіальних органів Державної фіскальної служби України можна використовувати як *безкоштовні* Веб-портал для формування та подання звітності «TAXER» [10], Електронний сервіс "Електрон-

ний кабінет платника податків" [11], М.Е.Doc Online [12], iFin Zvit [13], FreeZvit [14], Оператор електронної реєстрації та звітності [15], Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та

подання звітності до "Єдиного вікна подання електронної звітності" [16], так і платні програмні продукти, такі як Арт-Звіт [17], М.Е.Doc IS [18], Соната [19].

Податкова звітність 1.31.5.2 24931105 Державне підприємство "Редакція газети "Світ"

Документ Контроль Довідники Сервіс Оновлення Допомога

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державної податкової адміністрації України
від 16.05.2011 № 285

Відмітка про одержання (штамп ДПП, дата, вхідний №)

1 Розрахунок частини чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями

2 Звітний період 2015 I квартал I півріччя три квартали рік року

3 Повне найменування підприємств (об'єднання підприємств)
Державне підприємство "Редакція газети "Світ"

4 Код за ЄДРПОУ 24931105 Код виду економічної діяльності (КВЕД) 58.13

5 Місцезнаходження підприємства (об'єднання підприємств):
м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, буд. 16

Поштовий індекс 01601
Телефон 0672507941
Факс* 0672507941
E-mail*

6 До органу державної податкової служби в 2659 ДП У ШЕВЧЕНКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ГУ ДФС У М.КИЄВІ

* за бажанням

7 Відмітка платника, на якого розповсюджується пункт 1 Порядку відрухання до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 138

Державне підприємство, що є суб'єктом природних монополій, та об'єднання таких підприємств

Інше державне унітарне підприємство та об'єднання таких підприємств

грн.

ПОКАЗНИКИ		Код рядка	Значення
1	2	3	
Чистий прибуток (дохід)	01		
Цільові кошти (обсяг інвестиційної складової), що надійшли у складі тарифу і спрямовуються на реалізацію інвестиційних проектів, рішення щодо яких приймаються Кабінетом Міністрів України, та обсяг повернення кредитних коштів (у складі тарифу), що були запозичені для фінансування капітальних вкладень на булівінштво	02		

0470108207

Рис. 2. Формування Розрахунку чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями за допомогою програмного продукту «Податкова звітність»

Універсальним програмним продуктом, який надає можливість подання та формування звітності до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, до органів ДФС України, а також накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів є «Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до "Єдиного вікна подання електронної звітності"», версія 1.20.2. (станом на 21.10.2015 р.) [20].

Вищевказані програмні продукти при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» пропонуються для ознайомлення студентів із загальними принципами їх роботи, а також для складання податкової звітності в електронному форматі за деякими податками та платежами, зокрема за податком на доходи фізичних осіб, податком на додану вартість, податком на прибуток підприємства та єдиним соці-

альним внеском.

Варто погодитись з думкою С. Панасейко та І. Панасейко, що «... як показує багаторічний досвід навчання студентів, саме робота з бухгалтерською програмою суттєво допомагає студентам осмислити сам процес ведення обліку в цілому і окремих його частин. Адже в ході навчального процесу студенти повинні вирішувати певні проблеми при введенні інформації, заповненні довідників, обробці документів, формування звітів. Ввівши бухгалтерську інформацію, студент отримує заповнені бухгалтерські реєстри, форми фінансової звітності, виявляє помилки. Справляючи останні, студент працює з проводками, господарськими операціями, документами, тобто водночас охоплює весь процес ведення бухгалтерського обліку — від введення інформації до отримання підсумків, звітів. У результаті напрацьовується понятійний апарат, орієнтування у рахунках,

синтетичному та аналітичному обліку, побудові звітності, проведенні аналізу» [21, с. 561], а також формуються відповідні компетенції.

Планується залучення студентів до формування

податкової звітності в електронному форматі за всіма податками, за якими складаються податкові декларації в Робочому зошиті з дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» [22].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В процесі проведеного дослідження висвітлено питання формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій. Отриманий результат буде корисним для використання викладачами ВНЗ при викладанні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні», а також курсами підвищення кваліфікації фахівців з обліку і аудиту. Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність в частині формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій. Практичне значення отриманих результатів полягає в прикладній спрямованості теоретико-методологічних положень, рекомендацій щодо формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні», наведених у статті, використання яких підвищує рівень їх компетенції. Отже, узагальнюючи вищевикладене, слід відзначити, що кафедрою обліку і аудиту нагромаджений великий досвід у формуванні практичних компетенцій фахівця з обліку і аудиту, і пріоритетним напрямком в подальшому їх розвитку має бути застосування новітніх інформаційних освітніх технологій. У подальшому планується розвинути проведене дослідження та розробити перелік компетенцій фахівців з обліку і аудиту при викладанні дисципліни «Звітність підприємства» з використанням інформаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Методичні** матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з науки «Облік і звітність в оподаткуванні» галузь знань 0305 «Економіка і підприємництво» спеціальність 6.030509 «Облік і аудит» спеціалізація «Облік і аудит в АПК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://apk.kneu.edu.ua/get_file/2241/Облік і звітність в оподаткуванні зі спеціальності 6.030509.doc](https://apk.kneu.edu.ua/get_file/2241/Облік_і_звітність_в_оподаткуванні_зі_спеціальності_6.030509.doc)

2. **Великий** тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

3. **Добраш А.А.** Впровадження новітніх інформаційних технологій навчання під час підготовки фахівців з обліку і аудиту / А. А. Добраш // Нові інформаційні технології в освіті: збірник тез восьмої науково-практичної конференції / за заг. ред. к. ф.-м. н., доц. В. П. Шевченка. – К.: Кафедра. – 2015. – С. 22 – 25.

4. **Кіндрацька Л.М.** Нова ідеологія формування бухгалтерської професії в Україні / Л. М. Кіндрацька // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін: Тези доповідей Міжнар. наук. – практ. конф.: 23 жовт. 2009 р. – К.: КНЕУ: ФІБАУ, 2009. – С. 149 – 154.

5. **Ковач С.І.** Інформаційні технології у формуванні практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Податковий облік і звітність» / С.

І. Ковач // Інформаційні технології у змісті освіти та практичній діяльності фахівців з обліку і аудиту: проблеми методології та організації: тези доп. наук. - практ. конф., 18 лютого 2010 р.–К.: КНЕУ, 2010. – С. 119 – 122.

6. **Про затвердження** форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку. Наказ МФУ від 13.01.2015 № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15/print1389887254397445>.

7. **Про затвердження** форм та порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість. Наказ МФУ від 23.09.2014 р. № 966 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1267-14/print1444738519196463>.

8. **Про затвердження** Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Наказ МФУ 14.04.2015 р. № 435 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15/print1389887254397445>.

9. *ОПЗ-програмне* забезпечення по формуванню та подачі платниками податків податкової звітності та реєстру отриманих та виданих податкових накладних до органів ДПС в електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/elektronna-zvitnist/platnikam-podatkiv-pro/programne-zabezpechennya-/opz-programne-za-bezpechennya>.

10. *Веб-портал* для формування та подання звітності «ТАХЕР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://taxer.ua/uk.14489696>.

11. *Електронний* кабінет платника податків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kpp.minrd.gov.ua/Help.aspx>.

12. *«М.Е.Док Online»* – електронна звітність онлайн у вікні браузера [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me-doc.com.ua/me-doc_online?&lang=ukr.

13. *iFin* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ifin.ua>.

14. *FreeZvit* – создаем бесплатно отчеты, в том числе и ЕСВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://buhgalter911.com/yaf/yaf_postst33332.aspx.

15. *Оператор* електронної реєстрації та звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e.zvitoperator.ua/login>.

16. *Спеціалізоване* клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до "Єдиного вікна подання електронної звітності" [Електронний ре-

сурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/elektronna-zvitnist/spetsializovane-klientske-program>.

17. *Арт-Звіт* Плюс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://art-zvit.com.ua/uk/Art-Zvit-Plus/Legal>.

18. *«М.Е.Док IS»* – система електронного документообігу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://me-doc.com.ua/m_e_doc.

19. *Соната* – Програма для електронної звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sonata.biz.ua>.

20. *«Спеціалізоване* клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до "Єдиного вікна подання електронної звітності"» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/elektronna-zvitnist/spetsializovane-klientske-program>.

21. *Панасейко С.М.* Удосконалення методики викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології бухгалтерського обліку» / С. М. Панасейко, І. М. Панасейко // Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня 2010 р. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 559 – 562.

22. *Робочий* зошит для виконання практичних завдань з науки «Облік і звітність в оподаткуванні» для студентів напряму підготовки 6509 «Облік і аудит» // Уклад. : М. М. Коцупатрий, С. І. Ковач, К. В. Безверхий. – К.: КНЕУ, 2015. – 131 с.

Автором даны рекомендации по формированию практических компетенций специалистов с учета и аудита при изучении дисциплины «Учет и отчетность в налогообложении» с помощью информационных технологий.

Результат исследования имеет теоретическую и практическую ценность в части формирования практических компетенций специалистов по учету и аудиту при изучении дисциплины «Учет и отчетность в налогообложении» с помощью информационных технологий. Практическое значение полученных результатов заключается в прикладной направленности теоретико-методологических положений, рекомендаций по формированию практических компетенций специалистов по учету и аудиту при изучении дисциплины «Учет и отчетность в налогообложении», приведенные в статье, внедрение которое повышает уровень их компетенции.

Ключевые слова: компетенции, специалисты, учет, аудит, налогообложение, информационные технологии.

The author recommendations on forming practical skills of experts in accounting and auditing in the research discipline "Accounting in taxation" through information technology.

The result of the research has theoretical and practical value in the formation of practical skills of experts in accounting and auditing in the study discipline "Accounting in taxation" through information technology. The practical significance of the results is applied theoretical and methodological orientation regulations, recommendations for the formation of practical skills of experts in accounting and auditing in the research discipline "Accounting for taxation purposes" listed in the article, the use of which increases the level of their competence.

Key words: competence, professionals, accounting, audit, tax, information technology.